

TÜRK-İŞ CAHİL Mİ, SAF MI, YOKSA KASIT MI VAR?

Aydınlık Dergisi, 21 Haziran 2009

Yıldırım Koç

TÜRK-İŞ, üç iş hukuku profesörüne ve iki doçente “Toplu İş İlişkileri Kanunu” taslağı hazırlattı ve bu metni uygun görerek bu yıl Nisan ayında açıkladı. Bu metne ilişkin bazı eleştirilerimi birkaç hafta önce kısaca yazmıştım. Aradan geçen zamanda bu taslağı daha ayrıntılı inceleme olanağı oldu. Bu taslakta çok ciddi hatalar var. TÜRK-İŞ bu hataları cehaletten mi, saflıktan mı yapıyor, yoksa ortada bir kasıt mı var? Bu soruya yanıt veremiyorum. Ancak bu taslaktaki hatalar TÜRK-İŞ’e de, iş hukuku profesörlerine de yakışmıyor.

TÜRK-İŞ’in kanun taslağının genel gerekçesinde şöyle deniyor: “Bu dönem içinde belirtilen eksiklikler nedeniyle ülkemiz Uluslararası Çalışma Örgütünde (ILO) onaylamış bulunduğumuz 87 ve 98 sayılı sözleşmelere aykırılık nedeniyle Aplikasyon Komitesinde eleştirilere tabi tutulmuş, özel paranteze alınma önerileriyle karşı karşıya kalmıştır.”

“Özel parantez” nereden çıkıyor? Uluslararası Çalışma Örgütü’nde “özel parantez” diye bir kavram yoktur. Kastedilen, “özel paragraf”tır. “Özel paragraf”a “özel parantez” demek, en yumuşak ifadeyle, özensizliktir ve yapılan çalışmanın ciddiyetine büyük zarar verir.

Uluslararası Çalışma Örgütü’nün Uluslararası Çalışma Konferansı her yıl Haziran ayında Cenevre’de toplandığında “Standartların Uygulanması Komitesi” oluşturulur. Bu komite çalışmalarının sonunda bir rapor yayımlar. Komitenin işçi ve işveren gruplarının birlikte onay vermesi durumunda, onaylanmış bir sözleşmeyi sürekli ve ısrarlı bir biçimde ihlal eden ülkenin durumu, bu komitenin raporunda özel bir paragrafta ele alınır. Bunun adı “özel parantez” değil, “özel paragraf”tır.

TÜRK-İŞ’in kanun taslağının genel gerekçesinde şöyle deniyor: “Anılan Kanunların (2821 sayılı Sendikalar Yasası ve 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasası) birçok hükmü, Avrupa Birliği standartlarının gerisinde kalmıştır.” TÜRK-İŞ’in kanun taslağının genel gerekçesinde biraz daha sonra da sendikal haklar konusunda “Avrupa Birliği Hukuku standartları”ndan söz ediliyor.

Avrupa Birliği müktesebatında sendikal haklara ilişkin düzenleme yoktur; bu konularda Avrupa Birliği standardı yoktur.

Tekrar ediyorum. Böyle hata yapmak TÜRK-İŞ’e de, iş hukukçularına da yakışmıyor. Avrupa Birliği’nin bağlayıcı ortak metinlerinde, diğer bir deyişle, AB müktesebatında sendikalaşma hakkı ve grev hakkına ilişkin hiçbir düzenleme yoktur. Avrupa Birliği Konseyi, bu konuda yönerge çıkaramaz; bu yasaktır. Avrupa Birliği’nin temel kanunu, 1957 yılında imzalanan ve daha sonraki yıllarda çeşitli antlaşmalarda değiştirilerek geliştirilen Roma Antlaşması’dır. Bu metnin son biçiminin 137. maddesinin 5. fıkrasında Avrupa Birliği Konseyi’nin ücret düzeyleri, örgütlenme hakkı ve grev hakkına ilişkin yönerge çıkartamayacağı açıkça ifade edilmektedir.

Bu nedenle de, sendikal hak ve özgürlükler konusunda Avrupa Birliği standartları yoktur.

Avrupa Birliği’nin çalışma yaşamına ilişkin olarak iş sağlığı ve güvenliği, sosyal diyalog, işyeri konseyleri ve ayrımcılığın önlenmesi konularında kapsamlı düzenlemeleri vardır. Ancak, tekrar belirtiyim, TÜRK-İŞ’in taslağının genel gerekçesinde ileri sürüldüğü gibi, sendikal haklar konusunda Avrupa Birliği standardı filan yoktur.

TÜRK-İŞ’in kanun taslağının genel gerekçesinde, üç profesörün ve iki doçentin hazırladığı ve TÜRK-İŞ’in onaylayıp açıkladığı taslağın, 87 ve 98 sayılı ILO Sözleşmelerine uygun olduğu ileri sürülüyor. Şöyle deniyor: “Toplu iş ilişkilerini düzenleyen reform niteliğindeki bu yasada bazı temel ölçütlerden hareket edilmiştir. Her şeyden önce, anılan kanun hükümleri, taraf olduğumuz Sendika Özgürlüğü ve Örgütlenme Hakkının Korunması Hakkında 87 sayılı ve Örgütlenme ve Toplu Görüşme Hakkı Prensiplerinin Uygulanması Hakkında 98 sayılı Uluslararası Çalışma Sözleşmelerine uygun bir biçimde düzenlenmiştir.”

Önce 98 sayılı Sözleşmenin adına ilişkin önemli bir hata yapılmış. 98 sayılı Sözleşmenin adı, “Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı”dır, “Örgütlenme ve Toplu Görüşme Hakkı” değil. ILO

Mevzuatında “toplular görüşme” ile “toplular pazarlık” birbirinden çok ayrı iki kavramdır. Bu iki kavramın karıştırılıp 98 sayılı Sözleşmenin adının bile çarpıtılması büyük bir hatadır ve özensizliktir.

TÜRK-İŞ’in taslağının 87 ve 98 sayılı Sözleşmelere uygunluğu iddiasına bakalım. Bunu yazanlar, ILO Yönetim Kurulu Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi’nin Türkiye’deki çalışma mevzuatı konusunda yaptığı kapsamlı eleştirileri hiç mi okumadılar? TÜRK-İŞ’in kanun taslağında yer alan birçok öneri, ILO Yönetim Kurulu Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi tarafından tekrar tekrar eleştirildi. Bu eleştirilerden en kapsamlısı, 1994 yılında tarafımdan hazırlanan ve ILO Anayasasının 24. maddesinde yer alan özel prosedür kapsamında ILO Genel Direktörlüğüne iletilen başvuru üzerine Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi’nin hazırladığı kapsamlı rapor ve eleştiridir.

ILO Yönetim Kurulu Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi, ILO Yönetim Kurulu’nun kendi üyeleri arasından oluşturduğu üç hükümet, üç işçi ve üç işveren temsilcisinden meydana gelen bir yapıdır. Bu Komite, kararlarını geleneksel olarak oybirliğiyle alır. Bu kararlar ILO Yönetim Kurulu’na sunulur. ILO Yönetim Kurulu da bu kararları oybirliğiyle onaylar ve ILO’nun Resmi Gazetesinde yayımlar.

Benim hazırladığım ve 4 Temmuz 1994 tarihinde TÜRK-İŞ adına ILO Genel Müdürüne iletilen uzun başvuru, 1810 sayılı dava olarak ele alındı ve Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi bu konuda 1996 yılında kapsamlı bir raporu kabul etti. (Bkz. ILO Official Gazette, Cilt LXXIX, 1996, Series B, No.1). Türkiye’ye ilişkin daha birçok kararda, 87 ve 98 sayılı Sözleşmelerin ihlal edildiği noktalar ayrıntılı olarak ele alındı. Bu kararlarda TÜRK-İŞ’in önerdiği taslakta yer alan çok sayıdaki düzenleme, sendikal hak ihlali olarak belirtilmektedir.

Hadi diyelim bunları okumuyorlar, incelemiyorlar, bilmiyorlar. Her yıl Uluslararası Çalışma Konferansı toplantılarına çok sayıda sendikacı gidiyor. Bu toplantılar sırasında ILO Genel Müdürlük binasına geçsinler ve orada delegelere parasız olarak dağıtılan Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi kararları kitabının 2006 yılında yapılan gözden geçirilmiş 5. baskısını alsınlar. (International Labour Office, Freedom of Association, Digest of Decisions and Principles of the Freedom of Associations Committee of the Governing Body of the ILO, 5th (revised) edition, Cenevre, 2006). 87 ve 98 sayılı Sözleşmelerin ne olduğunu ancak o kitabı inceledikten sonra öğrenebilirler. Ondan sonra da kalkıp TÜRK-İŞ’in hazırladığı kanun taslağının 87 ve 98 sayılı Sözleşmelere uygunluğunu iddia etmek gibi anlamsız bir işe girişmezler.

Bu kitabın ille de 5. baskısı zorunlu değildir. Uluslararası Kamu Çalışanları Federasyonu (PSI) üyesi YOL-İŞ, Belediye-İŞ, Türk Harb-İŞ, Sağlık-İŞ, Genel-İŞ, SES, BES, Yapı Yol-Sen ve Tüm Bel-Sen Sendikaları, benim önerim üzerine, bu kitabın 4. baskısını üç yıl önce Türkçeye çevirterek Türkçe ve İngilizce metni 2007 yılında bastırıp dağıttılar: Uluslararası Çalışma Bürosu, **Örgütlenme Özgürlüğü UÇÖ Örgütlenme Özgürlüğü Komitesi Yönetim Kurulu’nun Karar ve İlkelerinin Özeti**, Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Ankara, 2007, 231 s. Kitap TÜRK-İŞ Hukuk Bürosu’na da gönderildi. 4. Baskı da 2006 yılında yayımlanan 5. Baskının yerini büyük ölçüde tutabilir.

Bu ve benzeri hatalar, TÜRK-İŞ’e de, iş hukuku profesörlerine de yakışmıyor.